

Saksnr.: 2019/4251
Løpenr.: 34254/2019
Klassering: V20
Saksbehandler: Torstein Maugesten

Møtebok – Saksframlegg

Behandlet av	Møtedato	Utvalgssaknr.
Næring og kulturkomiteen	18.03.2019	
Fylkesutvalget	20.03.2019	

Innspill til jordbruksforhandlingene 2019

Vedlegg

Ingen.

Fylkesordførers forslag til vedtak

- 1) Østfold fylkeskommune støtter Regjeringens ambisjoner om økt matproduksjon, mer mangfold, økt effektivitet og styrket konkurransekraft for jordbruksnæringa og tilhørende verdikjeder.
- 2) For å øke matproduksjonen må den verdifulle matjorda i Østfold gis et sterkt vern. Fylkeskommunen vil bidra med arealplaner som bla. støtter vilkår om jordvern. For å få hevet status for matjord og økt produksjon, er det behov for investeringer og forskning knyttet til jordressursene.
- 3) Østfold fylkeskommune vil anmode om at tilskudd til grovfôrarealer blir gjeninnført. Det er viktig å se tiltaket i lys av landskapsvariasjon i fylket, vekslende driftsforhold på den enkelte driftsenhet og arbeidet med bedring av vannkvalitet. Tilskudd til areal- og kulturlandskap bør hensynta forskjellige kommuners ulike jordsmonn og vekstforhold.
- 4) Ved siden av forutsigbare investeringsvirkemidler er også markeds-ordninger tilpasset våre forhold av stor betydning når jordbruks-forhandlingene skal landes. Østfolds rolle i kornproduksjonen gir ringvirkninger utover fylkesgrensene, og dette bør få en egen oppmerksomhet ved de kommende forhandlinger.
- 5) Østfold fylkeskommune har forståelse for at det er ønskelig med forenklinger av ordningene i landbruket, samtidig kan innspillene fra faglagene i jordbruket i Østfold tyde på at flere av endringene og erfaringene med dem bør vurderes nærmere for ulike typer gårdsbruk.
- 6) Østfold fylkeskommune har satt seg høye mål ift klimatiltak. Det er behov for stimuleringsmidler til jordbruksbedrifter som vil prøve nye og mer klimavennlige måter å drive på, eller vil delta i nyskaping av nye produkter og bedrifter. For å lykkes med «det grønne skiftet» må det tilrettelegges både økonomisk og på andre måter - forskning, kompetanseutvikling og nettverksbygging.

- 7) Tiltaksarbeidet med vann og vannforvaltning må sikres både økonomisk og med hensiktsmessige virkemidler som kan tilpasses ulike lokale og regionale utfordringer slik at jordbruksbedrifter med stor påvirkning på sårbare vannforekomster kan øke sin aktivitet i forbedringsarbeidet.
- 8) Østfold fylkeskommune anbefaler at det stilles kompetansekrav i landbruket for de som skal inn i næringa. Kompetanse vil være et grunnlag for produktivitet og høy kvalitet, og er en konkurransefordel.
- 9) Fylkeskommunen forvalter midler til rekrutterings- og kompetanseheving i landbruket. Midlene er betydelig redusert siste år og er på 532 000 kr for Østfold. Antall søknader varierer mellom 15 og 20 pr år. Fylkeskommunen ser behov for at beløpet doubles.
- 10) Regionreformen vil medføre overføring av oppgaver, og det er viktig å få en tidlig og tydelig avklaring mellom fylkesmannen og Viken fylkes-kommune om oppgavefordelingen. Fylkeskommunen må få tilført ressurser for å kunne ivareta de nye oppgavene på en god måte uten at det går på bekostning av andre oppgaver som fylkeskommunen har i dag.

Fylkesordførers behandling

Ingen endring.

Sarpsborg, 5. mars 2019

Ole Haabeth
fylkesordfører

Fylkesrådmannens anbefaling

- 1) Østfold fylkeskommune støtter Regjeringens ambisjoner om økt matproduksjon, mer mangfold, økt effektivitet og styrket konkurransekraft for jordbruksnæringa og tilhørende verdikjeder.
- 2) For å øke matproduksjonen må den verdifulle matjorda i Østfold gis et sterkt vern. Fylkeskommunen vil bidra med arealplaner som bla. støtter vilkår om jordvern. For å få hevet status for matjord og økt produksjon, er det behov for investeringer og forskning knyttet til jordressursene.
- 3) Østfold fylkeskommune vil anmode om at tilskudd til grovfôrarealer blir gjeninnført. Det er viktig å se tiltaket i lys av landskapsvariasjon i fylket, vekslende driftsforhold på den enkelte driftsenhet og arbeidet med bedring av vannkvalitet. Tilskudd til areal- og kulturlandskap bør hensynta forskjellige kommuners ulike jordsmonn og vekstforhold.
- 4) Ved siden av forutsigbare investeringsvirkemidler er også markeds-ordninger tilpasset våre forhold av stor betydning når jordbruks-forhandlingene skal landes. Østfolds rolle i kornproduksjonen gir ringvirkninger utover fylkesgrensene, og dette bør få en egen oppmerksomhet ved de kommende forhandlinger.
- 5) Østfold fylkeskommune har forståelse for at det er ønskelig med forenklinger av ordningene i landbruket, samtidig kan innspillene fra faglagene i jordbruket i Østfold

tyde på at flere av endringene og erfaringene med dem bør vurderes nærmere for ulike typer gårdsbruk.

- 6) Østfold fylkeskommune har satt seg høye mål ift klimatiltak. Det er behov for stimuleringsmidler til jordbruksbedrifter som vil prøve nye og mer klimavennlige måter å drive på, eller vil delta i nyskaping av nye produkter og bedrifter. For å lykkes med «det grønne skiftet» må det tilrettelegges både økonomisk og på andre måter - forskning, kompetanseutvikling og nettverksbygging.
- 7) Tiltaksarbeidet med vann og vannforvaltning må sikres både økonomisk og med hensiktsmessige virkemidler som kan tilpasses ulike lokale og regionale utfordringer slik at jordbruksbedrifter med stor påvirkning på sårbare vannforekomster kan øke sin aktivitet i forbedringsarbeidet.
- 8) Østfold fylkeskommune anbefaler at det stilles kompetansekrav i landbruket for de som skal inn i næringa. Kompetanse vil være et grunnlag for produktivitet og høy kvalitet, og er en konkurransefordel.
- 9) Fylkeskommunen forvalter midler til rekrutterings- og kompetanseheving i landbruket. Midlene er betydelig redusert siste år og er på 532 000 kr for Østfold. Antall søknader varierer mellom 15 og 20 pr år. Fylkeskommunen ser behov for at beløpet doubles.
- 10) Regionreformen vil medføre overføring av oppgaver, og det er viktig å få en tidlig og tydelig avklaring mellom fylkesmannen og Viken fylkes-kommune om oppgavefordelingen. Fylkeskommunen må få tilført ressurser for å kunne ivareta de nye oppgavene på en god måte uten at det går på bekostning av andre oppgaver som fylkeskommunen har i dag.

Sarpsborg, 12. februar 2019

Anne Skau
fylkesrådmann

Eling Tangen Skeide
kst. fylkesdirektør

Fakta

Landbruks- og matdepartementet (LMD) inviterer fylkeskommunene også i 2019 til å gi innspill til jordbruksforhandlingene. Fylkeskommunen har på sin side bedt om innspill fra deltakerne i partnerskapet for landbruket i Østfold, og har fått innspill fra Østfold Bonde- og småbrukarlag samt Østfold Bondelag. På grunn av departementets frist er fylkesrådmannens foreløpige innstilling oversendt, men med melding om at politisk vedtak ettersendes.

Innspill fra Østfold Bonde- og småbrukarlag, deres prioritering er:

- * Større satsing på matkorn, stimuleres med en prisøkning på 0,50 kr/kg
- * Driftsvansketilskudd for små og vanskeligliggende arealer, forslag 400 kr/daa
- * Behov for investeringsmidler, særlig til økt lagerkapasitet

Innspill fra Østfold Bondelag fremhever at laget støtter Stortingets målsetting om økt matproduksjon, og at dette må være på grunnlag av norske ressurser. Økt jordbruks-

produksjon i Østfold er viktig for å beholde og utvikle både matindustri og sysselsetting. Bondelaget peker på at økt kornproduksjon er avgjørende for mål om økt matproduksjon og økt selvforsyning. For å stimulere kornproduksjonen vises det til behov for større bruk av investeringsvirkemidler til grøfting og korntørke- og lageranlegg. Det minnes også om hvor variert Østfoldlandskapet er, og det bes om at arealtilskudd for grovfôr gjeninnføres.

Bondelaget peker på større variasjon i klimaforholdene for matproduksjon i de senere år, og også vekstsesongen 2018 der tørke medførte store avlingsskader. På gårdsbrukene er det behov for midler til å gjøre investeringer som senker klimagassutslipp, eksempler er drenering, bedre utnyttelse av gjødsel, økt grønt plantedekke gjennom vekstsesongen osv. Østfold Bondelag foreslår at det innføres en ordning med «Klima- og miljøfond» der det kan avsettes midler til framtidige investeringer i gårdens arealer og aktuelle anlegg.

Bondelaget sier også at landbruksnæringa har stort fokus på kompetanse som grunnlag for økt lønnsomhet, og at en ønsker at det må bli mer attraktivt å velge utdanning og jobb innen landbruket. Østfold Bondelag mener at fylkeskommunen, sammen med næringa, bør vurdere hvilke behov og muligheter det finnes for å få fagskoleutdanning for landbruket i fylket.

Østfold Bondelag – prioriterte tiltaksområder:

- Kornøkonomien - må sikres gjennom økte priser og budsjettmidler. Prisedskivingstilskudd er avgjørende for å oppnå økt matproduksjon.
- Gi Arealtilskudd til grovfôr der variasjon i Østfoldlandskapet tilsier det
- Klima- og miljøvennlig bonde - øke RMP-pott med 30% til bla. arbeid med vannkvalitet
- «Klima- og miljøfond» - innføre en fondsavsetningsordning etter modell av Skogfondet
- Klimabetingede skader – erstatningsordningen må gjennomgås og endres
- Potten til investeringsvirkemidler til husdyr- og planteproduksjon må økes
- Små og mellomstore bruk må prioriteres når det gjelder budsjettmidler
- Velferdsordningene må styrkes, noe som er viktig for rekruttering til næringa
- Det må innføres kompetansekrav i landbruket.

Østfold fylkeskommune – har bidratt til en nærmere beskrivelse av verdiskapningen knyttet til jord- og skogbruket i Østfold (Rapport 5/2017, Agri Analyse, «Jord- og skogbruket i Østfold – sterke og mangfoldige verdikjeder»). Rapporten viser Østfoldlandbrukets betydning nasjonalt og lokalt nå, og peker også framover - bla på at:

- Jordbruksarealene i Østfold er verdifulle, og godt jordvern er viktig. En stor del av omdisponering av areal i Østfold har skjedd i høyproduktive områder, men nedbygging av dyrka og dyrkbar jord har gått ned de siste årene
- Økt produktivitet i gras, korn- og grøntproduksjon framover vil kreve vesentlige investeringer på dette feltet.
- Økt landbruksproduksjon er viktig for å beholde både industri og sysselsetting i fylket.
- Grøntsektoren har også stort potensiale, og Østfolds andel av økologisk er høy og kan utgjøre et grunnlag for å ytterligere styrke jordbruket i fylket.

I gjeldende fylkesplan for Østfold «Østfold mot 2050» er klima og miljø, verdiskaping og kompetanse samt levekår og folkehelse gitt som forutsetninger for en bærekraftig utvikling.

Fylkesplanen har bla følgende delmål der landbruket og samfunnet for øvrig har stor og gjensidig betydning:

- Klima og energi – fossilfri effektiv energibruk, reduserte klimagassutslipp
- Jordvern – redusere omdisponering, fortetting og transformasjon utnyttes
- Veibygging – benytte nydyrking eller jordflytting
- Verdiskaping og kompetanse – Næringsutvikling. Ivareta posisjonen som et ledende landbruksfylke og utvikle næringskjedene i landbruket
- Levende bygder – utvikle varige næringer med basis i landbruket

Østfold fylkeskommune, alene eller sammen med andre aktører, støtter flere tiltak:

- * «Kornprogrammet – fra kjent kunnskap til praksis» (forventes forlenget ut 2019).
- * «NLR Innovasjon Osloregion», som driftes av Norsk Landbruksrådgiving.
- * Midler til Rekrutterings- og kompetanseheving i landbruket – 532 000 kr for 2019, via LMD.
- * Guldkorn SA som mobiliserer og begeistrer til nyskaping fra mat- og drikkeprodusenter med fokus på bevisstgjøring, kompetanseheving, synliggjøring og omdømmebygging.
- * Deltakelse i samarbeidet «Biogass Oslofjord»
- * «Klimasmart landbruk»

Fylkeskommunen har en rolle som vannregionmyndighet, og fylket har vesentlige vassdrag som Haldenvassdraget, Glomma og Morsa. Landbruk er registrert som en viktig påvirkningskilde i vannregionen. Det er foreslått en rekke tiltak innenfor landbruket for å nå vannforskriftens mål om god økologisk tilstand i vannforekomstene.

Fylkesrådmannens vurdering

Framover får fylkeskommunene en utvidet rolle som samfunnsutvikler – herunder også på landbruksområdet der vi forbereder oss på nye oppgaver. Som regional utviklingsaktør kan fylkeskommunen se utvikling i landbruket i sammenheng med andre næringer og satsinger. Dette blir viktig når vi skal ta ut økt verdiskaping i bla bioøkonomi og sirkulær økonomi.

Arealressursene i Østfold er fortsatt under press. For å sikre at man kan nå målsettingen om jordvern og økt matproduksjon, må jordressursene sikres også fremover. Dette gjøres best gjennom sterke arealplaner samt aktiv og lønnsom bruk av arealene til det de passer best for – matproduksjon. Videre er matkornproduksjon en av bærebjelkene i ambisjonen om økt norsk matproduksjon, vellykket kanaliseringsspolitikk og økt selvforsyningsgrad/økt beredskap. Østfold har også arealer som egner seg best for grovfôr som eng og beite. Dette er arealressurser som må benyttes og ikke gro igjen.

En annen utfordring er stagnasjon i produksjonsvolumet på korn, målt i avling pr. dekar. Det er stort behov for re-grøfting av tidligere grøfta arealer, samt at det er et kontinuerlig behov for forskning og oppgradering av driftsapparatet.

Utfordringene knyttet til endringer i klima omfatter også Østfoldlandbruket. Det er behov for løsninger som håndterer ny situasjon, og som bidrar til å redusere fremtidige belastninger.

Det er også utfordringer knyttet til vann og vannkvalitet, hvor landbruket i fylket har en betydelig rolle. Vannregionen etterspør fleksible, effektive og målrettede virkemidler for å

gjennomføre nødvendige og hensiktsmessige tiltak for å bedre vannkvaliteten i våre vassdrag. Dette kan stå i kontrast til ønsket om enkle, enhetlige, landsdekkende ordninger som favner flest mulig. I blant er det nødvendig med regional/lokal tilpasning for å oppnå ønsket resultat.

Østfold Bondelag fremmer igjen tanker om å innføre kompetansekrav i næringa. Dette er et virkemiddel som fylkeskommunen støtter, da det bidrar til økt kunnskap og interesse for landbruket. Landbruket vil kunne være en sentral bidragsyter inn i arbeidet med det «grønne skiftet». Forskning, utvikling, innovasjon og samarbeid på tvers av sektorer vil stå sentralt. Høy kompetanse vil bidra til effektiv produksjon av høy kvalitet og dermed god konkurranseevne.

Regionreformen medfører overføring av flere oppgaver fra fylkesmannen. For å sikre en god ivaretagelse av oppgavene og tjene landbruket på best mulig måte, er det viktig å få en tidlig og tydelig avklaring mellom Fylkesmannen og Viken fylkeskommune om oppgavefordelingen. Fylkeskommunen må få tilført ressurser for å kunne ivareta de nye oppgavene uten at det går på bekostning av andre oppgaver som fylkeskommunen har allerede i dag.